

Berat gecesinin fazileti ve ihyası ile ilgili müstakil risâleler yazılmıştır (mese-lâ bk. *Keşfü'z-zunûn*, II, 1591-1592; *İzâhu'l-meknûn*, I, 108; İslâm dünyasında Berat gecesinin kutlanmasıyla ilgili olarak bk. KANDİL).

BİBLİYOGRAFYA :

İbn Mâce, "İkâme", 191; Tirmizî, "Şavm", 39; Fâkihî, *Ahbârü Mekke* (nşr. Abdülmelik b. Abdullah), Mekke 1407/1986-87, III, 84-87; İbn Vaddâh, *el-Bida' ve'n-nehîy 'anhâ* (nşr. M. Ahmed Dehmân), Dimaşk 1400/1980, s. 46; Gazzâlî, *İhyâ'*, I, 203; Zeynüddin el-İrâkî, *el-Muğni* (Gazzâlî, *İhyâ'* kenarında), I, 203, dipnot 1; Zemaşserî, *el-Keşşâf*, III, 499-500; Fahreddin er-Râzî, *Tefsîr*, XXVIII, 237-238; Nevevî, *el-Mecmû'*, IV, 56; Kurtubî, *Tefsîr*, XVI, 126; İbn Kesîr, *Tefsîr*, VII, 232; İbnü'l-Hâc, *el-Medhal*, [baskı yeri yok] 1401/1981 (Dârü'l-Hayret), I, 299-313; Aynî, *Umdetü'l-kârî*, Kahire 1392/1972, IX, 150; *Keşfü'z-zunûn*, II, 1591-1592; *İzâhu'l-meknûn*, I, 108; Ali el-Kârî, *el-Esrârü'l-merfû'a fi'l-ahbârî'l-mevzû'a* (nşr. Ali es-Sebbâğ), Beyrut 1391/1971, s. 461-462; a.m.f., "et-Tibyân fi mâ yete'allâk bi-leyleti'l-kâdr ve leyleti'n-nısf min şa'bân" (nşr. M. Seyyid Nidâ), *Edvâ'ü's-serî'a*, IX, Riyad 1398, s. 372-378; Ali Mahfûz, *el-İbdâ'*, Kahire, ts. (Dârü'l-Kitâbî'l-Arabî), s. 286-288; Elmalılı, *Hak Dini*, V, 4293-4295; Hasan Hüsnü Erdem, *Berat Gecesi Hakkında Bir Tedkik*, Ankara 1959, s. 3-11; M. Zâhid el-Kevserî, *Mağâlât*, Humus 1388, s. 60-64; Abdurrahman el-Cezîrî, "es-Sünne: leyleti'n-nısf min şa'bân", *Mecelletü'l-Ezher*, I/1, Kahire 1940, s. 586-591.

HALİT ÜNAL

BERATLI

(bk. AVRUPA TÜCCARI).

BERÂZİİ

(البراذعی)

Ebû Said Halef b. Ebî'l-Kâsım
b. Süleymân el-Ezdi el-Kayrevânî el-Berâzîi
(ö. 430/1039'dan sonra)

Mâlikî fakihî.

İbnü'l-Berâzîi ve Berâdîi diye de bilinmektedir. İbn Ebû Zeyd ve Ebü'l-Hasan el-Kâbisî'den ders okudu. Kayrevan'ın önde gelen âlimlerinden olduğu halde devlet adamları ile iyi geçinmesi ve yakın ilişki içinde bulunması sebebiyle bu şehirdeki diğer âlimler tarafından pek tutulmamış ve görüşlerine itibar edilmemiştir. Hatta bunlar tarafından, kitaplarının okunmaması konusunda bir fetva verildiği de söylenir. Buna rağmen *et-Tehzîb fi'htişârî'l-Müdevvene* adlı ünlü eseri bazılarınca bundan istisna edilmiştir.

Yapılan tenkitler yüzünden Kayrevan'da tutunamayan Berâzîi Sicilya'ya giderek orada yerleşmiştir. Bağdâdî 400 (1010) dolaylarında vefat ettiğini söylüyorsa da bazı kaynaklarda 430'da (1039) hayatta olduğuna dair bilgiler nakledilmektedir.

Eserleri. 1. *et-Tehzîb fi'htişârî'l-Müdevvene*. Müellif 372'de (982) telif ettiği bu eserinde, Mâlikî mezhebinin temel fıkıh kitabı *el-Müdevvenetül-küb-râ'ı* özetlemiştir. Metot olarak İbn Ebû Zeyd'in *el-Müdevvene*'yi ihtisarındaki usulünü takip etmiş, ancak onun yaptığı ilâveleri eserine almamıştır. *et-Tehzîb* o dönemde çok rağbet görmüş, Mağrib ve Endülüs'te devamlı başvurulmuş önemli bir kaynak olmuştur. Abdülhak b. Muhammed b. Hârûn es-Sehmî, *et-Tehzîb*'i tenkit sadedinde *en-Nüket ve'l-furûk li-mesâ'ili'l-Müdevvene* adıyla bir eser telif ederek *el-Müdevvene*'de olmadığı halde *et-Tehzîb*'de kullanılan kelimelerin meydana getirdiği mâna farklılıklarına işaret etmiştir. Kâdî İyâz ise Berâzîi'nin bunları İbn Ebû Zeyd'den aynen naklettiğini söyleyerek onu savunur. Ebü'l-Kâsım İbn Nâcî *et-Tehzîb* üzerine *Tehzîb li-mesâ'ili'l-Müdevvene* adıyla bir şerh yazmıştır. Ebû Mehdî İsâ el-Vânûgî bu şerh için bir hâşîye kaleme almış, Muhammed b. Ebü'l-Kâsım el-Bicâî el-Meşezzâlî de hâşîyeye bir tekmile yazmıştır. *et-Tehzîb*'in, müellifi meçhul bir şerhi de Fas'ta bulunmaktadır (Brockelmann, *GAL Suppl.*, I, 302). İbn Atâullah el-İskenderî ise Berâzîi'nin *et-Tehzîb*'ini ihtisar etmiştir. *et-Tehzîb*'in Paris, Fas ve Zeytûniye'de yazma nüshaları vardır (Brockelmann, *GAL*, I, 188; *Suppl.*, I, 302). 2. *et-Temhîd li-mesâ'ili'l-Müdevvene*. İbn Ebû Zeyd'in *el-Müdevvene* üzerine yazdığı *en-Nevdârî ve'z-ziyâdât* ile *Muhtaşarü'l-Müdevvene* adlı eserlerini tanıtmaktadır. 3. *İhtişârü'l-Vâduha*. 4. *Kitabü's-Şerh ve't-temâmât* (son üç eser için bk. Mahfûz, I, 103).

BİBLİYOGRAFYA :

Kâdî İyâz, *Terribü'l-medârik*, II, 708-709; Zehebî, *A'lâmü'n-nübelâ'*, XVII, 523; İbn Ferhûn, *ed-Dibâcül-müzeheb*, I, 349-350; İbn Nâcî, *Me'âlimü'l-îmân*, III, 183; Makkarî, *Nefhu't-ittib*, V, 276; *Keşfü'z-zunûn*, II, 1644; *Hedîyye-i'l-ârifin*, I, 347-348; Brockelmann, *GAL*, I, 188; *Suppl.*, I, 302; Ziriklî, *el-A'lâm*, II, 359-360; Kehhâle, *Mu'cemü'l-mü'ellifin*, IV, 106; Sezgin, *GAS*, I, 483, 484; Muhammed b. Hasan el-Hacvî, *el-Fikrû's-sâmî fi târihi'l-fıkhî'l-İslâmî*, Medine 1396-97/1976-77, II, 209; Mahfûz, *Terâcimü'l-mü'ellifin*, I, 102-104.

ALİ ŞAFAK

BERBEHÂRİ

(البربهاری)

Ebû Muhammed Hasen b. Alî
b. Halef el-Berbehârî
(ö. 329/940-41)

Hanbelî âlimi.

Doğum tarihi ve yeri kesin olarak bilinmemektedir. Ancak doksan altı, yetmiş yedi veya yetmiş altı yaşında iken öldüğünü bildiren rivayetlere bakarak 233 (848), 252 (866) veya 253 (867) yılında doğduğu söylenebilir. "Baharatçı" mânasındaki Berbehârî nisbesiyle meşhur oldu (İbnü'l-Esîr, *el-Lübâb*, I, 133). Akaid, fıkıh, ahlâk ve âdâb ilimlerini Ahmed b. Hanbelî'nin talebesi Ebû Bekir el-Mervezî'den okudu. Bir taraftan da Hanbelî âlimler üzerinde etkili olan meşhur sûfî Sehl b. Abdullah et-Tüsterî'nin sohbetlerine katıldı. Mu'tezile'ye karşı Selef akîdesini savundu. 309-329 (921-941) yılları arasında Bağdat'ta meydana gelen ayaklanmalarda ateşli vaazlarıyla halk üzerinde müessir oldu. "Rabbin seni yakında bir makâm-ı mahmûda ulaştıracaktır" (el-İsrâ 17/79) meâlindeki âyet-i kerîmede geçen **makâm-ı mahmûd***un ne olabileceği konusundaki tartışmalar yüzünden Berbehârî taraftarlarıyla muhalifleri arasında Bağdat'ta çıkan karışıklıklarda (929) Berbehârî'nin bu husustaki fikirlerinin önemli rolü olmuştur. Âlimlerin büyük çoğunluğu "makâm-ı mahmûd"u âhirette Hz. Peygamber'e tanınacak şefaât yetkisi mânasında anladığı halde Berbehârî bunu maddî bir makam kabul ediyor ve, "Allah âhirette Hz. Muhammed'i arşın üzerinde kendi yanına oturtacaktır" diyordu. Abbâsî Halifesi Kâhîr-Billâh devrinde (932-934) tahrirler sonucu vezir İbn Mukle Berbehârî'yi yakalatmaya çalıştıysa da muvaffak olamadı. Halifenin **hâcib***ı Ali b. Buleyk de Berbehârî hakkında soruşturma yaparak onu idareye karşı isyan tertip etmekle suçladı ve pek çok talebesini Basra'ya sürdü. Halife Râdî-Billâh döneminde (934-940) kaçıp saklandığı yerden ayrılarak Bağdat'a dönen Berbehârî eski itibarını tekrar kazandı. 935 yılında, "Hanbelî fitnesi" adı verilen ve içki satan dükkânların yağmalandığı, müzik aletlerinin kırıldığı olaylarda parmağı bulunduğu gerekçesiyle yakalanmaya çalışıldıysa da o yine saklanmayı başardı. Bir müddet sakin duran taraftarları Emir Beckem zamanında tekrar ha-